

Başarısızlıkla Sonuçlanan Bitişik Yazı Eğitimi Sürecinde İlkokulda Yazı Örnekleri Toplanan Öğrencilerin Lisedeki Durumu

Situation of Primary School Students in High School Whose Writing Samples Collected at the Primary School during the Process of Unsuccessful Adjacent Writing Education

Sayit UYSAL¹

Öz

2010-2011 Öğretim yılında başlayan, uzun süreli, gözleme dayalı ve kademeli bir saha araştırması olarak tasarlanan ve ikinci aşamasını oluşturan bu çalışmanın amacı; ilkökuma-Yazma Öğretimine doğrudan bitişik yazı ile başlayan ve lise 11. Sınıfa gelen öğrencilerin bitişik yazı örnekleriyle, bitişik yazı hakkındaki görüşlerinden yola çıkarak, gelinen düzeyleri ve başarısızlıkta paylarının olup olmadığını ortaya koyabilmektir. Bitişik yazı eğitiminin başarı ya da başarısızlığına etki edebilecek paydaşlara bakıldığında bunları; Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimleri, Eğitim Denetçileri ve Okul Yöneticileri, Öğretmen Yetiştiren Kurumların alanla ilgili ders programları ile yazı eğitimi veren Öğretim Elemanları, Sınıf ve diğer Branş Öğretmenleri, Öğrenciler ve Öğrenci Velileri olarak tasnif etmek mümkündür. Çalışmada öğrenciler dışındaki diğer bileşenlerin genel değerlendirmesi yapılarak, bitişik yazı eğitimi ile ilgili öğrencilerden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Sonuçta; ilkökulda bitişik yazıyı öğrenen öğrencilerin, daha çok öğretmenlerinin etkisiyle 6. Sınıftan itibaren küçük temel harflerle yazmaya başlayarak yazılarını değiştirdikleri, 11. Sınıfa geldiklerinde ise bitişik yazıyı tamamen terkttikleri görülmüştür. İlkokuldaki bitişik yazı örneklerine göre Lise 11. Sınıfta yazdıkları örnekler, süreç içinde olumlu bir ilerleme göstermesine karşılık, kabul edilebilir bir düzeyde değildir. Okunaklılık, doğruluk ve güzellik kriterleri açısından 5. Sınıf ve 11. Sınıflar arasında önemli bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazı eğitimi, bitişik yazı, el yazısı, ilkökuma yazma öğretimi, ilköğretim Türkçe dersi öğretim programı, bitişik yazı eğitiminde başarısızlık, lise öğrencilerinin bitişik yazıları

Abstract

This study was the continuation of another study which was designed as a long-term, observational and step-by-step field survey during 2010-2011 academic year. The current study aims to demonstrate whether the students, who begin to learn writing by adjacent writing instruction during the primary school and come to the high school 11th grade, has a role in the failure in adjacent writing instruction and to provide their views regarding the situation. When we look at the stakeholders that can influence the success or failure of adjacent writing education, it is possible to classify the related units as Ministry of National Education, Educational Supervisors and School Administrators, the curriculum related to the field of teacher training institutions and instructors teaching texts, classroom and other branch teachers, students and parents of the students. In the study, components other than the students were evaluated. In conclusion, it has been observed that the students, who have practised adjacent writing at the elementary level, change their writing letters to lower case largely because of the influence of their teachers. It has been also seen that they gave up adjacent writing when the students arrived to 11th grade. When compared to adjacent writing samples of students in the 6th grade to 11th grade, the students showed an improvement but it was not acceptable. In terms of accuracy, beauty and legibility criteria, there was no significant difference between 5th and 11th grade students' adjacent writing.

Keywords: Writing education, adjacent writing, handwriting, primary school writing and reading instruction, primary school Turkish lesson teaching program, failure in contemporary writing education, adjacent writing samples of high school students

1. Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Kastamonu, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0001-8892-4037>

Atf / Citation: Uysal, S. (2019). Başarısızlıkla sonuçlanan bitişik yazı eğitimi sürecinde ilkökulda yazı örnekleri toplanan öğrencilerin lisedeki durumu. *Kastamonu Education Journal*, 27(1), 377-393. doi:10.24106/kefdergi.3027

Extended Abstract

The Primary School Writing Instruction was started in the 2005-2006 Academic Year with the voice based sentence method and the direct adjacent writing. At the end of twelve-year period, it has not been successful. Starting from the beginning of the 2017-2018 Education Year, the method has remained the same in Primary School Writing Teaching, and the writing type has been changed to be "vertical basic letter or combined slanted letters."

In order to evaluate the process; a long-term, observational, and gradual field survey, which began in the 2010-2011 academic year, was conducted as the first step of this study. As a continuation, the current study aimed to determine the writing levels of the 11th grade students who started with the adjacent writing to the Primary Education-Writing Instruction and to show whether they have any effects on the failure of the adjacent writing education. For this purpose, students' writing examples and their opinions about adjacent writing were examined.

When we look at the stakeholders that can influence the success or failure of adjacent writing education, it is possible to classify the related units as Ministry of National Education, Educational Supervisors and School Administrators, the curriculum related to the field of teacher training institutions and instructors teaching texts, classroom and other branch teachers, students and student parents. In the study, components other than the students was evaluated; the data obtained from the students related to the adjacent writing education were analyzed; the situations in the high school were determined. Then it was discussed whether the students had contribution to the failure of the adjacent writing education.

The terminology mistakes and contradictory expressions in the Turkish Lesson of Teaching Program prepared by the related committees of the Ministry of National Education and the inappropriate situations in the given writing examples have been handled with a critical approach.

Teacher candidates' training in the field of writing education was questioned in the classroom teacher training program, and the lack of knowledge and skills in the field education of the teachers in charge were expressed.

The hand writing samples with basic letters and adjacents writings collected from the 11th grade students were compared with the determined criteria. In the sample, there are 110 students who have already been collected adjacent writing samples during the fifth grade. These students' written texts in high school were compared with those, and evaluations were provided.

According to the results, students showed improvement in their adjacent writings in the high school, but this development did not reach the sufficient level. It has been found that the basic letters used in the daily high school texts are not so different in terms of legibility, accuracy and beauty as compared to the readability accuracy and beauty of collected adjacent writing examples. Moreover, it has been found that the proportion of the writers of both types of writings, both erroneous and illiterate, is almost 1/3 of the sum of the group.

While collecting writing samples from high school students, students were asked about their opinions about adjacent writing in an open-ended manner and the students' qualifications related to the adjacent writing were analyzed and classified as "positive, negative, middle." Results were provided by means of descriptive statistics. When we include the qualifying group that does not enter the positive or negative group, the values of the positive opinions are close to those of the negative ones.

As a result of the general evaluation of the stakeholders and the data obtained from the students in the adjacent writing education, it was concluded that the students had no effect on the failure of the writing education in the adjacent writing.

1. Giriş

İlkokuma Yazma Öğretimine ses temelli cümle yöntemi ve doğrudan bitişik yazı ile 2005-2006 Öğretim Yılında başlanılmasının ardından geçen oniki yıllık sürecin sonunda başarılı olunamadığı görülerek, 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı başından itibaren İlkokuma Yazma Öğretiminde yöntem aynı kalmış, yazı çeşidi değiştirilmiştir. Bu arada geçen sürede milyonlarca öğrenci, okullarda öğrenilmesi gereken gündelik yazı yerine, eğitim-öğretimin dışında başka yollardan hatalı olarak ve daha çok da kendi kendilerine öğrendikleri (Yıldız, vd. 2016: s. 2470) bir yazı çeşidini hayat boyu kullanmak zorunda bırakılmıştır. Bitişik yazı eğitimindeki başarısızlık üzerine, 2017-2018 Öğretim Yılı hazırlıkları yapılırken uygulamada, isteyen sınıf öğretmenlerinin bitişik yazı, istemeyenlerin de “dik temel yazı” ile yazı eğitimini yürütmelerine karar verilmiştir. Tatil döneminde alınan bu karar MEB’in “okul kitaplarını kendisi bastırması ve öğrencilere dağıtmasında karışıklık yaratacağı” gerekçesiyle tekrar değiştirilmiştir. Son haliyle uygulamada, yazı çeşidinin ne olacağına okul zümre öğretmenler kurulu kararıyla belirlenmesi ve o okulda yazı eğitiminin ya bitişik yazı ya da “dik temel yazı” ile yapılması kararlaştırılmıştır. Son ve geçerli değişiklikteki amaç okul kitapları basım ve dağıtımında kolaylık sağlanmasıdır. Bir toplumun bireylerinin gündelik yazı olarak hayat boyu kullanacakları bir yazı çeşidi kararı, ne öğretmenler, ne okul kurul kararları, ne de kitap basım ve dağıtım kolaylığına terkedilebilecek bir uygulamadır. Bu bir eğitim programı yaklaşımıdır. Eğitim programı yaklaşımları da subjektif ve keyfi nedenlerle değiştirilebilir olmamalıdır. Bitişik yazı eğitimindeki başarısızlığın nedenleri araştırılırken işin planlama ve uygulamasında yetkili ve sorumlu olan Milli Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere, öğretmen yetiştiren kurumlar, alanda çalışma yapan araştırmacılar, okullar teşkilatındaki yönetici ve deneticiler, sınıf ve türkçe öğretmenleri, diğer branş öğretmenleri, öğrenciler ile velilerin bilgi ve beceri eksiklikleri, tutum ve algılarındaki yanlışlar yeniden değerlendirilmelidir.

Genel manada “Yazı Eğitimi” alanında yapılan çalışmalarda, MEB’in alanla ilgili birimlerinin yetersizliği, öğretmen yetiştiren kurumların yazı eğitimindeki çeşitli nedenlere dayalı başarısızlıkları, alanda çalışma yapan araştırmacı çeşitliliği, öğretmenlerin alana hakim olamaması, veli ve öğrencilerin bilgi yetersizliği terminoloji karışıklığını da beraberinde getirmiştir. Bitişik yazı eğitimindeki başarısızlık değerlendirilirken, “Bitişik Yazı Eğitimi ve Ses Temelli Cümle Yöntemi” birlikteliğindeki tanımlamaların ve daha işin başlangıcı olan, alanın terminolojisine hakim olamamanın etkisi ve paydaşlığının da göz önüne alınması gerekir.

Milli Eğitim Bakanlığının bitişik yazı ile ilgili iki farklı tutumu

MEB’nin ilkokuma yazma eğitimine doğrudan bitişik yazı ile başlanmasına bakış açısının ne olduğuna bakıldığında, 2005-2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında doğrudan Bitişik Eğik Yazı ile ilkokuma yazma öğretimine geçişle ilgili olarak **şu açıklamalara** yer verildiği görülmektedir;

“İlk okuma-yazma öğrenmeye başlayan öğrencilerin, kalemi ellerine ilk aldıklarında eğik ve dairesel çizgiler çizdikleri gözlenmektedir. Bu durum öğrencilerin bitişik eğik yazıya geçişini kolaylaştırmaktadır.

Öğrenciler anatomik yapıları gereği kalemi eğik olarak tutmaktadırlar.

Bitişik eğik yazının akıcı ve kesintisiz olması, soldan sağa doğru yazı yönünü desteklemektedir.

Bitişik eğik yazı, geri dönüşlere izin vermemektedir. Bu durum yazının akıcı ve doğru yönde gelişimini sağlamaktadır.

Bitişik eğik yazı, harflerin doğru yazımını desteklediğinde harflerin yazılış yönlerinin karıştırılması sorununun ortaya çıkmasını önlemektedir.

Bitişik eğik yazıdaki süreklilik, düşüncedeki süreklilik ile örtüşmekte ve birbirini desteklemektedir. Böylece yazıda kazanılan bu akıcılık okuma becerisine de yansımaktadır.

Dik temel harflerin ardından bitişik eğik yazı harfleri ile yazmaya başlayan öğrenciler bitişik eğik yazıya geçişte güçlük çekmektedirler. Bu nedenle ilk okuma-yazma öğretimine bitişik eğik yazı ile başlanmalıdır.

Yapılan araştırmalar, öğrencilerin bitişik eğik yazı harflerini yazmada bir problemle karşılaşmadıklarını ve bu yazı türünden zevk aldıklarını göstermektedir.

Bitişik eğik yazının estetik görünümü, öğrencilerin estetik bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olduğundan, onların sanatsal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bitişik eğik yazı öğretimi ile resim ve müzik derslerinin öğretileri arasında ilişki bulunmaktadır.

Bitişik eğik yazı alışkanlığı, öğrencilerin diğer yazı karakterleriyle yazılmış metinleri okumalarında problem çıkarmamaktadır. Öğrencilerin, değişik stillerde yazılmış harfleri tanımakta ve okumakta güçlük çekmediklerini deneysel çalışmalarla ispatlanmıştır.

Bitişik eğik yazı, sentez yöntemine uygun olduğundan Ses Temelli Cümle Yöntemi ile ilk okuma-yazma öğ-

renme sürecini kolaylaştırmaktadır.” (MEB, 2005: s. 227)

2017-2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı hazırlama aşamasında doğrudan Bitişik Eğik Yazı ile İlkokuma Yazma Öğretiminden vaz geçilmesi ile ilgili olarak da 02.04.2017 Tarihinde MEB resmi sitesi ana sayfasında yapılan açıklamalar şöyledir;

“Millî Eğitim Bakanlığı, el yazısı konusunda karar alırken kapsamlı çalışmalar yaptı. Üç boyutta ele alınan çalışmalar bir yıl sürdü. Öncelikle öğretmenlerin görüşleri toplandı, ardından öğrencilerin mevcut yazıları, tür ve estetik bakımından ele alındı. Öğrencilerin becerileri ve bu yazıya yatkınlıkları da incelendikten sonra son olarak dünyadaki el yazısı uygulamalarıyla karşılaştırılarak analizler yapıldı. Öğretmenlerin yüzde 80’i öğrencilerin zorlandığı yönünde görüş bildirdi. Nihai kararın verilmesinde Türkçe dersinin müfredat taslağında yer alan el yazısı uygulamasına yönelik geri bildirimler de etkili oldu.

MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne yapılan saha araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin yaklaşık yüzde 80’i, öğrencilerin bitişik eğik yazıda zorlandıkları yönünde görüş bildirdi. Aynı araştırmada öğretmenlerin dik temel yazı öğretimini daha kolay buldukları sonucuna ulaşıldı. Öğrencilerin ilkokuldan sonra kullandıkları yazılar üzerine yapılan araştırmalarda ise sonuç daha çarpıcı oldu. Lise çağındaki, özellikle 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerinin yüzde 73’ünün dik temel yazıyı kullandığı tespiti yapıldı. Öğrencilerin el yazılarının tür ve estetik açısından incelenmesinde ise yüzde 53’ünün “okunaklı”, yüzde 27’sinin ise “güzel” olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşıldı. Türkiye’de el yazısına ilişkin araştırmaların nesnel değerlendirmeden uzak olduğu tespitini yapan Bakanlık, yurt dışındaki araştırma ve uygulamaları da gözden geçirdi. Bunun dışında, Bakanlığın müfredat taslaklarını kamuoyu görüşüne açmasının ardından en fazla görüş “el yazısı” konusunda geldi. Türkçe dersine gelen 8 bine yakın görüşün yaklaşık 6 bininin yazı biçimi öğretime dair olduğu, bitişik eğik el yazısının ilkokul birinci sınıflarda uygulanmasının değiştirilmesini isteyenlerin oranının yüzde 99,3 olduğu ortaya çıktı.

Elde edilen verilerin ardından nasıl bir yazı biçimine geçileceğine dair MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığında uzmanlardan oluşan komisyon kuruldu ve el yazısını pedagojik ilkeler çerçevesinde araştıran çalışmalar yürütüldü. Çalışmaların sonunda Başkanlık, gelecek yıldan itibaren ilkokul birinci sınıflarda uygulamaya geçilecek metodun adını “Dik Temel Harflerle Ses Esaslı Okuma Yazma Öğretimi” olarak kararlaştırdı. Buna göre öğrenciler, ilkokul üçüncü sınıftan itibaren ise daha az ayrıntılı, daha sade el yazısı eğitimini, haftalık 8 saatlik zorunlu Türkçe dersi içinde 2 saat almaya devam edecek. Tüm kazanımlarda olduğu gibi çocuğun gelişim seyrine uygun bir hiyerarşi kuruluyor. Bu hiyerarşi içinde öğrencinin dik temel yazı ile ilk okumasını gerçekleştirmesi sağlanıyor. Türkçe derslerinin bir parçası olarak da güzel yazı kabiliyetinin geliştirilmesi hedefleniyor. Onun için ayrı bir ders olarak ‘güzel yazı’ dersi adında bir ders, ayrıca bir seçimsel ders de konulmuyor. Öğrencilerin, Türkçe el yazısını üçüncü sınıftan itibaren güzelleştirmeleri için çalışmalar sürüyor. Yazı öğretime dik temel harflerle başlanılacak, üçüncü sınıftan itibaren de el yazısı öğretilecek. İngiltere dahil birçok ülkede de dik temel harfler öncelikle öğretiliyor, ardından bitişik el yazısı eğitimi veriliyor.” ([http://meb.gov.tr/Ana Sayfa](http://meb.gov.tr/AnaSayfa), 2017, 2 Nisan).

2005-2006 Programındaki açıklamada bitişik yazı ile yazmaya başlamada “çocuğa uygunluğunun yapılan araştırmalarla da desteklendiği” belirtilerek, “yürürlüğe konulan bu uygulama” denilirken, 2017-2018 Öğretim Yılından başından itibaren kaldırılırken de “Türkiye’de el yazısına ilişkin araştırmaların nesnel değerlendirmeden uzak olduğu (ki; kısmen haklılık payı vardır) .tespitini yapan Bakanlık, yurt dışındaki araştırma ve uygulamaları da gözden geçirdi.”. “el yazısını pedagojik ilkeler çerçevesinde araştıran çalışmalar yürütüldü” diyerek yine yapılan araştırmalara atıfta bulunulması birbiri ile çelişmektedir. 2004’de hazırlanan programda “Dik temel harflerin ardından bitişik eğik yazı harfleri ile yazmaya başlayan öğrenciler bitişik eğik yazıya geçişte güçlük çekmektedirler. Bu nedenle ilk okuma-yazma öğretime bitişik eğik yazı ile başlanmalıdır. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin bitişik eğik yazı harflerini yazmada bir problemle karşılaşmadıklarını ve bu yazı türünden zevk aldıklarını göstermektedir.” ifadelerini kullanırken, 2018 Programında yazı öğretime dik temel harflerle başlanılacak, üçüncü sınıftan itibaren de el yazısı öğretilecek. İngiltere dahil birçok ülkede de dik temel harfler öncelikle öğretiliyor, ardından bitişik el yazısı eğitimi veriliyor.” ifadesi kullanılmaktadır. Bu her iki yönde de sadece fikri kuvvetlendirmek için yürürlüğe konulması istenen anlayışa uygun araştırmaların subjektif değerlendirmelerle tarandığı anlamına gelmektedir.

MEB’nin sadece bu iki farklı bakış açısı dikkatle karşılaştırıldığında, toplumun tümünü hayat boyu ilgilendiren bir konuda bile uzun vadeli hedeflerinin olmadığı görülmektedir. Yukarıdaki açıklamanın içinde dikkatlerden kaçtığı görülen bir veri bulunmaktadır. “Öğrencilerin el yazılarının tür ve estetik açısından incelenmesinde ise yüzde 53’ünün «okunaklı», yüzde 27’sinin ise «güzel» olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşıldı” denilmektedir. Güzel ve oku-

naklılık oranının eğer sağlıklı bir veri ise toplamda %80 olduğu bir bitişik yazı başarısı neden yeterli bulunmamıştır? “Lise çağındaki, özellikle 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerinin yüzde 73’ünün dik temel yazıyı kullanma” (<http://meb.gov.tr/> 2017, 2 Nisan) nedenini doğru yorumlamak gerekir. Bu neden öğrenci kaynaklı değildir. Zaten çoğu araştırmada öğrenciler hangi yazıyı kullanırlarsa kullansınlar %30’u civarında bir kısmının yazılarının hatalı, okunaksız ve çirkin olduğu görülmektedir. Açıklamanın bir başka bölümünde “İlkokul üçüncü sınıftan itibaren ise daha az ayrıntılı, daha sade el yazısı eğitimi” denilen şeyden kasıt, eski programdaki bazı bitişik yazı harf örneklerinin değiştirilmesi midir? Kastedilen 2018 programında verilen bitişik yazı örnekleri ise “daha az ayrıntılı, daha sade değil” bunlar daha güzel örneklerdir ve doğrudur.

2005-2017 arasında geçen sürede bitişik yazı eğitimi konusu, acaba hangi hizmet içi eğitim ve kaç okulda Haziran Eylül aylarında yapılan seminer çalışmalarında ele alınmıştır? Yapılan bir çalışmada, “öğretmenlerin % 72,9’unun bitişik eğik yazı tekniği ile ilgili hiç seminer almadığı görülmektedir. Bir kez seminer alan öğretmenlerin oranı % 20,3’tür. Öğretmenlerin toplamda % 6,8’inin ise ikiden fazla seminer aldığı” (Şahin, 2012: s. 56) bulgusuna ulaşılmıştır.

2005-2006 Öğretim Yılında doğrudan bitişik yazı ile yazmaya geçilmesinin ardından problemler yaşanacağı daha o yılın yaz aylarında ilk işaretini vermiştir. Her yıl olağan akışında emekli olan sınıf öğretmenlerinin sayısında, o yıla mahsus kalarak 20.000’den fazla sayıda bir artışla sınıf öğretmenlerinin o yıl mecburi hale getirilen bitişik yazıyı öğretemeyecekleri endişesiyle emekli olması bunun ilk işaretidir. Milli Eğitim Bakanlığı 2017 yılında öğretmenlere uyguladığı anketi 2004 yılında yapmış olsaydı, yine öğretmenlerin %80’inin bitişik yazıyı istemediğini görecekti ve arkadan gelen onca nesil kendi kendilerine öğrendikleri bir yazıyı ömür boyu gündelik yazılarında kullanmak zorunda kalmayacaktı.

Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki bitişik yazı eğitimi ile ilgili bilgi ve terminoloji hataları

Yazı eğitimi terminolojisinde görülen karışıklık ve bilgi hataları MEB’nin TTK’na hazırladığı Türkçe Dersi Öğretim Programlarında şu ifadelerle yer almaktadır:

1997 Türkçe Dersi Öğretim Programında 2. Sınıflar bölümünde; “Bu dönemden itibaren öğrencilerin kullanacağı esas yazı 70 derece sağa eğimlidir,” denilerek, “esas yazı” diye terminolojide olmayan bir kavramdan bahsedilmektedir.

Açıklamalardan sonra gelen ikinci bölümde amaçlar bulunmaktadır. Bu programda on amaca yer verilmiştir. 1948-1968 programlarında “okunaklı, işlek güzel bir el yazısı alışkanlığı kazanma” yerine, bu programın amaçlar bölümünde “eğik yazı yazma” ifadesi kullanılmıştır. Eğik yazı formları yazının icadı ve geliştirilmesinden çok sonraları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkış sebebi, var olan ve dik olarak yazılan yazıların yanında, değişik ve güzel bir görüntü elde etme amacı olmasıdır. Asıl olan, varlığı ve gelişimi süreç içinde değişmeyen yazılar dik yazılardır. Yazı eğitiminde amaç eğik yazı değildir. Amaç güzel bir gündelik yazıya sahip olabilmedir. İnsan eline uygunluğu nedeniyle güzel bir gündelik yazı eğik yazılması gerekiyorsa bu doğru ifade edilmelidir. Amaç gibi gösterilmemelidir. Yine bu programda bitişik yazı örneklerindeki bazı harfler önceki programlarda bulunmayan ve ilk defa verilen harf örnekleridir. (Tebliğler Dergisi 1997: ss. 658-755).

2005-2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında, İlk okuma-yazma öğretimine “Ses Temelli Cümle Yöntemi” ve yazı eğitimine “doğrudan bitişik yazı ile başlama” programının en dikkat çekici yönüdür. 1997 Programında eski programlardan farklı verilen bazı bitişik yazı harfleri bu programda da değiştirilmiştir. 2005-2006 Öğretim yılı başında uygulamaya konulan yazı dersi programında verilen bitişik yazı büyük ‘S’, ‘Ş’ harf biçimleri çok çirkindir. Küçük ‘r’ harfi bitleştirilmesi zor bir örnektir. Yine küçük ‘f’ harfi ise el kaldırılmadan yazılabilecek bir örnek değildir (TTKB 2005: s. 241).

Bu programla başlayan ve hala yanlış algılamalara neden olan bir diğer konu ise, ilkokuma yazma öğretiminde kullanılacak yöntem ile yazı çeşidinin özdeşleştirilmesidir. Öğrencilere okuma yazma öğretmenin üç yöntemi bulunmaktadır. Bunlar, ses temelli yaklaşım, cümle temelli yaklaşım diğeri de ikisinin beraber kullanıldığı karma yaklaşımdır. Kullanılacak yöntem yazı çeşidinden bağımsızdır (Nas, 1999: ss.46-56), (Arslan: 2006: s.31). Bunların içinde cümle temelli yaklaşımı kullandığınız takdirde özellikleri gereği doğrudan bitişik yazı ile yazmaya başlayamazsınız. Bunun nedeni de, öğrencilerin başlangıçta yazı yazmayı öğrenirken bir cümlenin tamamını bitişik yazı ile yazamayacak durumda olmalarıdır.

2017-2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda, “ Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi” benimsenmiştir. İlk okuma yazma öğretiminin “dik temel harf yahut birleşik eğik harflerle” gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. (MEB. 2018: s.10) Bir önceki programa göre terimler değiştirilerek “Ses Temelli Cümle Yöntemi” yerine “ Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi” ve “doğrudan bitişik yazı ile başlama” yerine de “dik temel harf yahut birleşik eğik harflerle” tabirleri yerleştirilmiştir. “Temelli” yerine “esaslı” gelebilir. Bu anlaşılabilir bir durumdur. Ancak 1928 Yılından beri “ bitişik yazı” diye kendi yazı terminolojimize yerleşen bir terimin “birleşik yazı” diye değiştirilmesinin gerekçesi ne olabilir? Alanyazında ilk defa böyle bir tanımlamaya rastlanmaktadır. 2018 Programı ile ilgili MEB’in Web sayfasında yaptığı açıklamada “İlko-

kul üçüncü sınıftan itibaren ise daha az ayrıntılı, daha sade el yazısı eğitimi (<http://meb.gov.tr/2017>, 2 Nisan) denilerek yaratılmıştır. “Daha az ayrıntılı, daha sade” bir yazı tabiri terminolojide yoktur. Programdaki diğer bir anlaşılabilir da “dik temel harf yahut birleşik eğik harflerle” ifadesidir. Birisi niye dik, diğeri niye eğiktir? Çocuğun eline eğik yazma uygunsu ikisi de eğik olmalıdır. İşin aslı çocuğa öncelikle her iki yazı çeşidinin de dik olarak öğretilmesinden sonra eğik şekilleri de öğretilmeli, gündelik yazılarının dik ya da eğik oluşması kişisel tercihe bırakılmalıdır.

Uygulamada kullanılacak temel harfler ve bitişik yazı örnekleri verilirken (MEB. 2018: s.12) “Birleşik Eğik ve Dik Temel Yazı Harf Grupları” tablosunda verilen örneklerin tamamı küçük temel harfler olup, bitişik yazı örnekleri o tabloda bulunmamaktadır. İlkokuma yazmada kullanılacak dik temel harflerde gösterilen küçük “f” harfi örneği teknik ve dekoratif yazı örneği olup (Artut ve Demir, 2004: s.9), temel harflerle uzaktan yakından ilişkisi olmayan çirkin bir örnektir (MEB. 2018: s.12) Bu güne kadarki hiçbir programda da verilmeyen bir örnektir. Program açıklamalarında “MAC” ve “PC” uyumlu fontlar geliştirildiğinden bahisle söylenenlerden biri de bu “f” harfi olsa gerekir. Bir toplumun gündelik yazısı, o toplum hangi alfabeği kullanıyorsa o alfabenin, toplumun estetik anlayışına uygun geliştirilmiş bir örneği ile gerçekleştirilir. Eğer siz günümüzde “Klavye Yazıları” denilen ve Teknik Yazılar gurubundan olan matbaa harfleri, bilgisayar fontları, telefonlarda kullanılan yazılar ve şablon yazıları da çocuklarınıza öğretmek istiyorsanız, o zaman programlarınıza ayrıca “Klavye Yazıları” denilen bir ders koymanız gerekmektedir. El ile yazılacak olan gündelik yazılarla, çeşitli ortamlarda yarı ya da tam otomatik araçlarla oluşturulan yazılar farklı şeylerdir.

Bitişik yazı küçük harflerinde yine hiçbir programda olmayan ve son dört programda dördüncü defa farklı olarak değiştirilen “f” harfi örneği bulunmaktadır (MEB. 2018: s.12). Orta kuşak çizgisi bulunmayan sonraki harfle birleşmeye çocuğa bir duraklama payı bırakmadan doğrudan giden bu harfin ne kadar bozulabileceği örnekler üzerinden araştırılmış mıdır?

Bitişik yazı büyük harflerinin kullanımı konusunda 2005 Programında düşülen hataya bu programda da düşülerek, birisinde ANKARA, diğesinde EL kelimeleri büyük harflerle kelime yazım örneği olarak verilmiştir (MEB. 2018: s.12) Her iki kelimedede gövdeden meydana geldiği için sorunsuz görünmektedir. Alt uzantılı bir kelimedede mesela “DURAĞAN” ya da “ÇAĞLAYAN” kelimelerini yazdığımızda acaba aynı estetik görüntü sağlanabilir mi? İşin doğrusu, bitişik yazı büyük harfleri kendi başına bir yazı çeşidi olmayıp küçük harflerle kullanılmak üzere geliştirilmiş örneklerdir. Bitişik yazıda yazının başlığı dahi küçük harflerle yazılmalıdır. Sadece kelimelerin baş harfleri büyük olmalıdır.

Sanat yazıları örneklerinden yola çıkılarak alınan, dik büyük temel harflerin satırlardaki üç aralık çizgisinin 4-5-4 oranında parçalanması temel harflerin yazılış kurallarına uygun olmayıp, çirkin görünen bir örnektir. Büyük temel harf karakterli alfabeler iki çizgi arasına ve harflerin en boy orantılarına göre yazılmalı, orta kuşak ya da çizgileri harfin tam ortasında olmalıdır. Küçük temel harf karakterli alfabeler ise üç eşit aralığa ve yine harflerin gövdeleri en boy orantılarına göre olmalıdır. Yazı eğitiminde üst uzantı, gövde ve alt uzantılar birbirine eşit tutularak yazılır. Sanat yazılarında ise gövde yazı kurallarına bağlı kalınarak tespit edilirken alt ve üst uzantılar gövdenin yarısına kadar kısaltılarak yazılabilir.

Öğrencilerin yabancı dil derslerinde kullandıkları “X, Q, W” harflerinin yazımına ait programlarda bir açıklama bulunmamaktadır. Bu harflerin özellikle bitişik yazıdaki öğretimi, duruma özel açıklamalarla ve alfabeden ayrı olarak öğretilmesi gerekir.

Öğretmen yetiştiren kurumların bitişik yazı eğitimi başarısızlığındaki payı

Öğretmen Okulları kapatıldıktan sonra, arkasından gelen 2 Yıllık Eğitim Enstitüleri, 2, 4 Yıllık Eğitim Yüksekokulları ve Eğitim Fakültelerinin programlarına ve bu konudaki uygulamalarına bakıldığında yazı eğitiminin sağlıklı verilemediği görülecektir. Yazı eğitiminin Öğretmen Okullarının kapandığı 1975 Yılından sonra sınıf öğretmeni yetiştirmek için açılan 2 Yıllık Eğitim Enstitüleri, 2-4 Yıllık Eğitim Yüksekokulları ve 1999 Program değişikliğine kadar Eğitim Fakültelerinde “Resim-İş Yazı ve Öğretimi” adı altında 2 Yarıyıllık bir dersin içinde planlandığı görülmektedir. İki Yarıyıldan resim, iş, yazı ve bu üç değişik alanın öğretimini vermek mümkün değildir.

Daha işin başında Eğitim Enstitüleri, 1975-1980 yılları arasında öğretim elemanı eksikliği, genellikle düşük puanlı öğrencilerin alınması, politik olaylar ve baskılar gibi ağır sorunlarla yüz yüze gelmişler ve normal programın dışında “hızlandırılmış eğitim” yoluyla öğretmen yetiştirmek zorunda kalmışlardır (Dursunoğlu, 2003). Hızlandırılmış eğitimle sınıf öğretmeni olarak göreve atananlardan hala görevde bulunanlar vardır. 1999’a kadarki dönemde bunlara pedagojik formasyon eğitimi alarak atanmaları da kattığımızda hiç yazı eğitimi almadan hala sınıf öğretmenliği yapanların sayısı azımsanmayacak kadar fazlaşmaktadır.

1999 Yılında Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması kapsamında yapılan program değişikliği ile sınıf öğretmenliği programlarına bir yarıyıllık ve 3 saatlik Güzel Yazı Teknikleri ve Öğretimi tanımıyla bir ders konmuş, 2005’deki

program değişikliğinde yarıyıl ve haftalık ders saati aynı kalarak dersin adı “Güzel Yazı Teknikleri” olarak değiştirilmiştir. Aynı program değişikliği ile Türkçe Öğretmenliği Programlarına da “Yazı Yazma Teknikleri” adıyla bir yarıyılık ve 3 saatlik bir ders eklenmiştir.

Yazı eğitimi, ilköğretime öğretmen yetiştirme'nin 1982 Yılında YÖK'e devrinden, 1999 yılında Eğitim Fakültelerinde Resim-İş Yazı ve Öğretimi adı altındaki çok alanlılıktan müstakil bir ders haline dönüşünceye kadar çoğu fakültede resim-iş ağırlıklı yürütülmüştür. Alan eğitiminde, alan dersi olmaktan çıkıp neredeyse genel kültür dersi konumuna düşen yazı eğitimine ilişkin uygulamalar, maalesef 1999'dan sonra da aynı muameleyi görmüştür. Hızlandırılmış eğitim, formasyon eğitimi adı altında hiç verilmeyen yazı eğitimi, normal eğitim sürecinde de önemsenmeyip alanın uzmanları dışında verilince olumlu verilerin alınamaması kaçınılmaz olmuştur. Teoride olumlu kabul edilebilecek bu kurum ve programlardaki değişimlere karşılık, uygulamalara bakıldığında eski kurumlardan mezun olan öğretmenlerin bitişik yazı eğitimine daha olumlu yaklaştıkları da bir bulgudur (Sıcak, Arslan ve Ayan, 2016: s. 2021).

İlkokuma Yazma Öğretiminde, öğretmen yetiştirme kaynaklı yoğun problemler varken ve bu çalışma yayına hazırlanırken, 25 Nisan 2018 Tarihinde YÖK Web sitesinde yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları yayınlanmıştır. Hazırlanan bu programlara bakıldığında, Sınıf Eğitimi ve Türkçe Öğretmenliği programlarındaki yazı eğitimi ile ilgili derslerin kaldırıldığı görülmektedir. “Topluma Hizmet Uygulamaları” adı altında Lisans eğitiminde ne olduğu belirsiz bir ders zorunlu tutulup, “Eğitimde Etik ve Ahlak” diye bir ders ilave edilirken, yazı eğitimi ile ilgili derslerin kaldırılmasını anlamak mümkün değildir. Üniversitelere, ilkokulda öğrendikleri bitişik yazıları terkettiler için, hiç eğitimi almadıkları ve kendi kendilerine öğrendikleri küçük temel harfleri kullanarak gelmeye başlayan oniki yıllık bir neslin geliş süreci başlamış bulunmaktadır. Bunlar üniversitelerden yine yazı eğitimi almadan öğretmen olarak mezun olup öğrencilerine emekli oluncaya kadar yazı eğitimi de vermek üzere göreve gideceklerdir. Söz konusu olan, hayatında hiç yazı eğitimi almadan, emekli oluncaya kadar yazı eğitimi verecek olan öğretmenlerle yürütülecek kırk yıllık bir eğitim sürecidir.

Türkiye’de el yazısına ilişkin çalışma yapan araştırmacıların tutumu

Milli Eğitim Bakanlığı “Türkiye’de el yazısına ilişkin araştırmaların nesnel değerlendirmeden uzak olduğu” şeklinde bir tespitte bulunmaktadır. Alanla ilgili araştırmacı çeşitliliğine bakıldığında bir bölümünün alan dışı olması nedeniyle tamamı haklı olmasa bile kısmen doğru bir tespittir.

1948 İlkokul Programı ile terkedilen ses temelli cümle yöntemine, 2005-2006 Öğretim Yılında yeniden başlanması ve doğrudan bitişik yazı ile yazmaya geçilmesi araştırmacılar için yeni ve bakir bir alanın doğmasına neden olmuş, sürecin doğru yürümediği de görülünce konuyla ilgili oldukça detaylı ve yoğun çalışmalar yapılmıştır. Bu alanda çalışma yapanları; Eğitim Bilimciler, Türkçe Eğitimi Uzmanları, Eğitim Fakültelerinin Sınıf Eğitimi ve Türkçe Öğretmenliği programlarında görevli Öğretim Üyesi ve Araştırma Görevlileri olarak gruplandırmak mümkündür.

Bunların içinde, alanı sadece resim-iş eğitimi veya sanat eğitimi olup, eğitim fakültelerinde bilfiil yazı eğitimi verenler uygulamacı konumundadırlar. Biçim olarak yazı eğitiminin araştırılmasında araştırmacı gurubu içinde en yetkili olması gerekenler bunlardır. Gurubun diğer üyeleri eğitimbilimsel ya da dil eğitimi açısından problemi irdeleyebilirler. İşin uygulama bölümünde yeterlilikleri tartışma götürür. Mesela terminolojide “el yazısı” kavramı, el ile yazılan yazılar anlamı taşıırken, araştırmaların çoğunda ister türkçe isterse ingilizce ifadelerde el yazısı kavramı bitişik yazı yerine kullanılmıştır. Yani bitişik yazı el yazısıdır da, küçük temel harflerle yazı yazılınca el yazısı olmamakta mıdır? Öğrencilerin okullarda kullandıkları yazıların şu ya da bu çeşidi hepsi el yazısıdır. Yine bazı araştırmalarda tırnak içinde gösterilse bile (Duran ve Bitir, 2015: s.56), (Palavan ve Gemalmaz 2017: s. 595, 604), (Akkaya ve Kara, 2012: s. 314) düzeltmesi belirtilmeden, öğrencilerin uydurdukları “düz yazı” ifadeleri bulunmaktadır. Terminolojide ingilizce biçimiyle “Handwriting” ile “Cursive writing”in anlam farklılığının dahi farkedilememesi, yazı eğitiminde uygulamacı olunmaması ile ilintilidir.

Okullar teşkilatındaki yönetici ve deneticiler ile sınıf öğretmenleri ve diğer branş öğretmenlerinin bitişik yazı eğitiminin başarısızlığındaki payı

2005-2006 Öğretim Yılında doğrudan bitişik yazıya geçildikten sonra tüm sınıf öğretmenlerinin bitişik yazıyı öğretmeleri ve yazmaları gerekirken yapılan araştırmalarda bazı öğretmenlerin öğrencilerine bunu hiç öğretmedikleri görülmüştür (Uysal 2013: s. 38). İki sınıfta bulunan öğrencilerin tamamının küçük temel harflerle yazı yazdıklarına rastlanmıştır. Beşinci yılın sonuna gelen bu öğrencilerin program doğrultusunda yetiştirilmediklerini ne okul yöneticileri ne de eğitim denetçilerinin görmemesi mümkün müdür?

1948 Programında Temel harflerle yazı eğitimine geçildiğinden beri, özellikle Öğretmen Okullarının kaldırılmasından itibaren yaklaşık 45 yıldır tüm nesiller gündelik yazılarını en azından okulda formal yoldan öğrendikleri biçimiyle temel harflerle gerçekleştirmektedir. Buna öğretmenler de dahildir. Öğretmen yetiştiren kurumlarda yazı eğitiminin

nasıl verildiği ortadadır. Çevrenin böyle oluştuğu bir ortamda öğretmenlerin idealist bir yaklaşımla daha okunaklı, işlek ve güzel olan bitişik yazı eğitimi isteyeceklerini ummak hayalci bir beklentidir. Alanyazınla ilgili çalışmalarda öğretmen görüşlerinin, daha çok öğrenci kaynaklı bahanelerin arkasına sığınarak da olsa, bitişik yazıyla ilgili olumsuz çıkmasını normal karşılamak gerekir. Öğretmenlerin çoğunluğunun beceremediği ve uygulayamadığı bir beceriyi hem çocuklarda gerçekleştirmesi hem de onlara örnek olması beklenemez. Tüm ilkököl programlarında nihai hedefin okunaklı, işlek güzel bir bitişik yazı yazma becerisi kazanma olarak gösterilmesine rağmen, 1948 Yılında küçük temel harflerle yazı eğitimine başlanılmasından 2005 Yılına kadar bitişik yazı “Güzel Yazı Defteri” arasına sıkıştırılmış ve orada bırakılmıştır. Öğretmenlere de onların öğretmenleri bitişik yazıyı gündelik yazılarında kullanabilecekleri düzeyde öğretmemişlerdir. Yapılan bir çalışmaya göre bu alanda kendisini yetersiz bulan öğretmenlerin oranı %85 civarında çıkmaktadır (Çelenk, 2002: s.44). Halbuki Cumhuriyet Tarihinin tüm ilkököl Programlarında öğrencilere hayat boyu kullanacakları okunaklı, işlek ve güzel bir bitişik yazının öğretilmesi amaçlanmıştır.

Doğrudan bitişik yazı ile yazma eğitimi 1928-1948 arasında başarıyla gerçekleştirilmiştir. Başarının nedenleri arasında, öğrencilere yazı eğitimi verecek olan eğitimci ve öğretmenlerin de yazıyı, bitişik yazı ile öğrenmiş olmaları en etkili faktörlerden birisidir. Günümüzde ise bu eğitimi verecek öğretmenlerin çoğunluğu zaten bitişik yazıyı kendileri kullanmıyor, bilmiyorlar. Orta öğretimde, 2005’deki program değişikliğinden beri “Yazı Yazma Teknikleri” adı altında lisans eğitiminde bir ders alan Türkçe Öğretmenleri de dahil olmak üzere, diğer Branş Öğretmenleri karşlarına bitişik yazı yazarak gelen öğrencileri “yazılarınız okunmuyor” gerekçesiyle küçük temel harflerle yazmaya zorlamaları başarısızlıkta ki bir diğer faktördür. Bir çalışmada, ilköğretim Müfettişlerinin müfredatın uygulanmasında öğretmenleri yüksek oranda yetersiz bulmaları (Şahin, 2013: s.19) bu kanaati doğrular niteliktedir.

Tüm öğretmenler gurubunun dilinde, öğrencilerin ortaokul ve lise düzeyinde kullandıkları yazı çeşidi için “düz yazı” tabiri dolaşmaktadır. Terminolojide varmış gibi yaygın ortamda kullanılan bu uydurma tanımlama bile öğretmenlerimizin alanla ilgili bilgi eksikliğini ortaya koymaya yeterlidir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde; Düz yazı; “isim, edebiyat, şiir olmayan söz ve yazı, nesir, menşur, inşa” olarak verilmiştir. Düz Yazı ifadesine Literatürde sadece 1927 yılında yayınlanan “Elifba” alfabetesinin öğretimi ile ilgili bir çalışmada rastlanmıştır (Akman 1927: s. 112). Yazı Eğitimi Terminolojisinde “Düz Yazı” oturmuş bir kavram değildir. Öğrencilerin öğrenmedikleri, bilmedikleri bir yazıyı kullanmak zorunda bırakılmaları onları kullandıkları yazıya bir isim bulmaya sevkemiş, uydurdıkları düz yazı tabiri için eğitiminden sorumlu öğretmenlerinde diline yerleşmiştir.

Öğrenci ve velilerin bitişik yazı eğitimi başarısızlığındaki payı

Bitişik yazı eğitiminde öğretmenlerin hazır ve istekli olması da kendi başına yeterli değildir. İlkokullar için okula başlama yaşı ilköğretim Yönetmeliğin 11. maddesinin 6. fıkrasında açıklanmıştır. Bu maddede; “ilkokul birinci sınıf için okula başlama yaşı, 66 ayını tamamlayan çocuklardan başlar” denilmektedir. 1928-1948 Yılları arasında 7-9 yaş gurubunda başarıyla gerçekleştirdiğiniz bir uygulamanın (Uysal, S. (2008: s.312) 5,5 yaşındaki öğrenci gurubunda aynı neticeyi vermesi beklenemez. Çünkü verilecek olan bitişik yazı eğitimi fiziksel gelişimle yakından alakalıdır. Diğer ülkelerde bu yaş gurubu civarındaki öğrencilerin bitişik yazıyı öğrenip kullanabilmesi, ülkemizdeki çocuklarında bu işi başaracağı anlamına gelmez. Değişik ülke çocuklarının aynı yaş guruplarında aynı fiziksel gelişim özelliklerini göstermeyeceği bir vakıadır. Bu açıdan bakıldığında, fiziksel açıdan tam gelişmemiş 5,5 yaşındaki çocukların doğrudan bitişik yazı ile yazmaya başlamaları doğru bir yaklaşım değildir. Temel harflerle okuma yazmaya başlama doğru bir karardır. Ancak 3. Sınıfta başlanması konusunda açıklama yapılan bitişik yazı öğretiminin nihai hedef olduğu ve tüm öğretim kademelerinde dikkat ve ısrarla takip edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Daha önce yapılan çalışmada öğrencilerin ev ödevi hazırlarken, yazı yazma ile ilgili olarak %12 civarında bir oranla aileden yardım aldıkları görülmüştür. (Uysal 2013: s. 44). MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğünce yapılan saha araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin yaklaşık yüzde 80’i, bitişik eğik el yazısının ilkököl birinci sınıflarda uygulanmasının değiştirilmesini isteyenlerin oranında yüzde 99,3 olduğu şeklindeki açıklamasında %19,3’lük farkın sınıf öğretmenleri dışındaki diğer öğretmenler ve öğrenci velilerinden oluştuğunu söylemek mümkündür. Velilerin bitişik yazı yazılmasına olumsuz bakmalarının sebebi eğitsel yaklaşımdan ziyade, öğrencilerin evde yazı çalışmalarına yardım ederken, bitişik yazı yazamamalarından kaynaklanmaktadır. Yapılan bir çalışmada velilerin %70,5’inin bitişik yazı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmeleri de bu görüşü doğrulamaktadır (Turan, vd, 2008:s.).

2. Yöntem

Bu araştırmanın; 2010-2011 Öğretim yılında başladığı, uzun süreli, gözleme dayalı ve kademeli bir saha araştırması olarak tasarlandığı, amacın ilkököl-Yazma Öğretimine “Ses Temelli Cümle Yöntemi” ve yazı eğitimine “doğrudan bitişik

yazı ile başlama” sürecinin nasıl işlediğini ortaya koymak olduğu daha önce belirtilmişti (Uysal 2013). Araştırmanın 1. Aşamasında; 1. Sınıftan itibaren bitişik yazı ile yazmaya başlayan ve 5. Sınıfa geçen öğrencilerin bitişik yazı örneklerindeki genel hataların bulunmasına çalışılmıştır. Bunun içinde; 2010-2011 Öğretim yılında, Kastamonu merkezinde bulunan 21 İlköğretim Okulu evreninden kura yöntemi ile belirlenen 9 İlköğretim Okulundaki bütün 5. Sınıf öğrencileri örneklem olarak alınmıştır. Bu okullardaki toplam 582 olan 5. Sınıf öğrencisinden % 72’sine ulaşılarak, sınıf öğretmenleri vasıtası ile Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersi defterlerinden 2’şer yaprak yazı örneği toplanmıştır. (Tablo.2). Bu yazı örneklerindeki hataları tespit amacıyla, araştırmacı tarafından bir ölçüt listesi geliştirilerek değerlendirmeler, “f” “%” ye dayalı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın 2. Aşamasını oluşturan bu çalışmada, Kastamonu merkezinde bulunan 15 Lisenin 8 tanesinde bulunan 11. Sınıf öğrencilerinin %78,7’sine ulaşılarak (Tablo 1), lisede gündelik yazılarında hangi yazıyı kullanıyorlarsa o yazı ile, daha önce eğitimini aldıkları bitişik yazı eğitimi hakkındaki düşüncelerini ifade etmelerine dayalı yazı örnekleri toplanmıştır. Veri toplama aracında yazdıkları düşüncelerini bir de bitişik yazı ile yazmalarını istenmiştir. Böylece toplanan örneklerde hem küçük temel harflerle yazdıkları hem de bitişik yazı ile yazdıkları yazılar bir arada görülerek karşılaştırma imkanı elde edilmiş, hem de bitişik yazı konusundaki görüşleri toplanmıştır.

Lise 11. Sınıflardan toplanan 957 yazı örneğinin içinde, ilkökul 5. Sınıfta yazı örnekleri alınan 110 öğrenciye rastlanmıştır. Çeşitli kriterler çerçevesinde bu öğrencilerin kullandıkları küçük temel harfler ve bitişik yazı ile yazdıkları örnekler değerlendirilirken araştırmacı tarafından geliştirilen bir ölçüt listesi hazırlanmış, değerler “f” “%” ye dayalı olarak verilmiştir. Öğrencilerin hem 11. Sınıf yazılarının kendi içinde analizinde hem de 5. Sınıfta yazı örnekleri toplanan ve 11. Sınıfta da rastlanan öğrencilerin bitişik yazılarının karşılaştırılmasında kullanılan kriterler şunlardır;

- Öğrencilerden alınan yazı örneklerinde, belirgin olarak kişisel üslup kazanma durumu,
- Öğrencilerden alınan yazı örneklerinin okunaklılığı,
- Küçük temel harflerin biçimleri ile bitişik yazılarındaki harflerin biçimleri ve bağlantılarının doğruluğu,
- Harf ve kelime aralarındaki boşlukların doğruluğu,
- Öğrencilerden alınan yazı örneklerinde, harflerin gövdeleri ile alt ve üst uzantı oranlarının doğruluğu,
- Öğrencilerden alınan yazı örneklerinde, öğrencilerin yazıyı satır çizgilerini doğru kullanarak yazabilmeleri,
- Alınan örneklerdeki metnin dik ya da eğiklik durumundaki beraberliği.

Liselerden yazı örnekleri toplanırken verilen konu olan “Bitişik yazı eğitimi konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardaki bitişik yazı ile ilgili nitelermeler analiz edilerek guruplandırılmış, ilkökul 5. Sınıfta da yazı örnekleri toplanan öğrencilerin bu eğitimle ilgili olumlu ve olumsuz nitelermeleri “f” ve “%” üzerinden değerlendirilerek karşılaştırılmıştır. Bu tür karşılaştırmalı bir araştırma, alanyazında ilk örnek özelliğindedir.

3. Bulgular

İlkokul 5. Sınıftan itibaren takip edilerek Lise 11. Sınıfa gelen öğrencilerin bitişik yazılarının durumunu, bitişik yazı eğitimi başarısızlığındaki olumlu ya da olumsuz etkilerini, kullandıkları yazıların analizinden ve kendi değerlendirmelerinden yola çıkarak ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada bulgular dört bölümden oluşmaktadır.

Bunlar;

- Öğrencilerden 2010-2011 ve 2016-2017 Öğretim yıllarında alınan örneklerle ilgili genel bulgular.
- Lise 11. Sınıf örneklem gurubunun gündelik yazılarında kullandıkları küçük temel harfler alfabesi örneklerinin, toplanan bitişik yazı örnekleriyle karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.
- İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin 5. Sınıf ile 11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örneklerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesine ilişkin bulgular.
- Örneklem gurubu içindeki 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınmış öğrencilerin, bitişik yazı hakkındaki nitelermeleri ile bunların analizine ilişkin bulgular.

Örneklerle ilgili bulgular

İlköğretimde 2005-2006 Öğretim yılından 2017-2018 Öğretim yılının başına kadar devam eden süreçte, 5. Sınıftan 11. Sınıfa kadar bitişik yazıları takip edilen öğrencilerin, geldikleri noktadaki durumunu ve varsa bitişik yazı eğitimi başarısızlığındaki etkilerini araştıran bu çalışmada evren, Kastamonu merkezindeki 15 lise ile sınırlı tutulmuş olup bunların içinden 8 Lisede bulunan 11. Sınıf öğrencilerinden örneklem oluşturulmuştur. Okul sayısı itibarıyla evrenden %53,3 oranında örneklem alınmıştır.

Tablo 1. Kastamonu merkezindeki liselerden 2016 – 2017 öğretim yılında örneklem olarak alınan 11. Sınıfların lisele- re göre dağılımı ve bu liselerde ilkokul 5. Sınıf örneklerine rastlanan öğrenci sayıları

Sıra No	Lise Adı	11. Sınıflar Mevcudu	Alınan Örnek Sayısı		İlkokul 5. Sınıf Örneklerine Rastlananlar	
			f	%	f	%
1	Abdurrahman Paşa Lisesi	136	132	97,06	22	16,70
2	Göl Anadolu Lisesi	132	100	75,76	14	14
3	Güzel Sanatlar Lisesi	16	16	100	2	12,50
4	İmam Hatip Lisesi	201	112	55,72	5	4,46
5	Kastamonu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	181	121	66,85	11	9,10
6	Kuzeykent Anadolu Lisesi	168	157	93,45	22	14,01
7	Mustafa Kaya Anadolu Lisesi	202	157	77,72	17	10,83
8	Pervaneoğlu Ali Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	180	151	83,89	17	11,26
Toplam		1261	957	75,89	110	11,49

Tablo 1. İncelendiğinde 2016-2017 Öğretim yılında Kastamonu Merkezinde bulunan 15 liseden 8'inde çalışma yapıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamındaki liselerin 11. Sınıf öğrencilerinin sayısı toplamda 1261 olup, bunların %75,89'una ulaşılarak yazı örnekleri toplanmıştır. Bunların içinden 2010-2011 Yılında yapılan çalışmada birebir yer alan öğrenciler %11,49 oranında çıkmıştır.

Tablo 2. Kastamonu merkezinde 2010 – 2011 öğretim yılında örneklem olarak alınan ilkokullar ile lise 11. Sınıfta yazılarına rastlanan öğrencilerin ilkokullara göre dağılımı

Sıra No	İlkokulu	Sınıf Mevcudu	Alınan Örnek	Lise 11. Sınıfta Rastlananlar	
				f	%
1	Atabey İlköğretim Okulu	24	16	9	Toplam % 26,19
2	Atatürk İlköğretim Okulu	27	24	7	
3	Gazipaşa İlköğretim Okulu	45	38	9	
4	Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu	16	10	2	
5	Darende İlköğretim Okulu	21	11	6	
		21	15		
6	Orhan Şaik Gökyay İlköğretim Okulu	39	25	11	
		39	17		
7	Şehit Şerife Bacı İlköğretim Okulu	43	34	23	
		43	40		
		43	27		
8	Ali Fuat Darende İlköğretim Okulu	46	35	13	
		44	13		
		42	35		
9	Candaroğulları İlköğretim Okulu	45	40	30	
		44	40		
Toplam		582	420	110	

Tablo 2. Kastamonu merkezinde 2010-2011 öğretim yılında bulunan 21 ilköğretim okulundan 9'unda yapılan çalışmanın okullar bazındaki oranı %42,85 çıkmıştır. Bu 9 ilköğretim okulunun 5. Sınıf öğrenci toplamı 582 olup, bunlardan 420'sine ulaşılarak toplanan bitişik yazı örneklerinin öğrenci mevcudu içindeki oranı ise %72,16 olmuştur. Liselerdeki

evren içinde %11,49 oranında rastlanan 5. Sınıf öğrenci sayısı 110'dur. Tablo incelendiğinde bu grubun 2010-2011 Yılında yapılan çalışmada yer alan örneklem içinde %26,19 oranında olduğu görülmektedir. Takip edilen grubun kendi evreni içindeki %26,19'luk oranı yeterli görülmüştür. İlerideki bulgularda da görüleceği üzere bu grubun yeterliliği bazı analizlerde liseler evrenindeki değerlerle karşılaştırıldığında, küçük grupla büyük grubun sonuçlarının birbirine çok yakın çıkması bu yeterliliği doğrulayıcı verilerdir.

Lise 11. Sınıflar evreni ile bunun içindeki 5. Sınıfta yazı örnekleri alınan öğrenci gruplarının kullandıkları küçük temel harfler alfabeti ile bitişik yazılarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Bu bölümde örneklem grubunun Lise 11. Sınıfta gündelik yazılarında kullandıkları küçük temel harfler alfabeti örneklerinin toplanan bitişik yazılarıyla karşılaştırılması ile altı yıldır takip edilen grubun kullandıkları gündelik yazılarında kullandıkları küçük temel harfler alfabeti örneklerinin, toplanan bitişik yazılarıyla aynı ölçütler içerisinde analizleri ayrı ayrı yapılmıştır.

Tablo 3. Örneklem alınan Lise 11. Sınıf öğrencilerinin gündelik yazıda kullandıkları küçük temel harflerle bitişik yazı örneklerinin karşılaştırılması

Örneklem Alınan Yazıların Niteliği	Örneklem Alınan Liseler								Toplam	
	1	2	3	4	5	6	7	8	f	%
Bitişik yazısı halen kullandığı küçük temel harflere göre daha okunaklı, işlek ve güzel	9	-	8	6	3	10	15	5	56	6,70
Kullandığı küçük temel harfler yazısı bitişik yazısına göre daha okunaklı, işlek ve güzel	44	5	39	38	41	45	57	44	313	37,44
Bitişik yazısı ve kullandığı küçük temel harflerin her ikisi de kullanılabilir ve eşdeğer düzeyde	37	3	22	27	17	36	37	27	206	24,64
Bitişik yazısı ile kullandığı küçük temel harflerin her ikisi de okunaksız, hatalı ve güzel değil	20	6	17	36	49	44	31	58	261	31,22
Toplam	110	14	86	107	110	135	140	134	836	100

Tablo 3.'de görüldüğü üzere lise 11. Sınıflardan alınan yazı örneklerinde bitişik yazısı halen kullandıkları küçük temel harflere göre daha okunaklı, işlek ve güzel olanların oranı %6,70'dir. Küçük temel harflerle yazdıkları yazının bitişik yazılarına göre daha başarılı olma oranı ise %37,44'dür. Her iki yazısında kullanılabilir eşdeğer düzeyde olma oranı ise %24,64'tür. Anlaşılan o ki, Lise öğrencilerinin %31,32'si hangi alfabe ile yazarsa yazsınlar, yazıları okunaksız, hatalı ve çirkin görünmektedir.

Bitişik yazıyı daha okunaklı, işlek ve güzel yazanlara, bütün engelleme ve altı senedir kullanmamalarına rağmen, her iki alfabe türünü de eşdeğer düzeyde kullanılabilir yazanları da ilave ettiğimizde, bitişik yazıyı kullanabilir düzeyde olanların oranı %31,34 olmaktadır. Gelinek noktada, "çocuklar bitişik yazıyı kullanamıyor, küçük temel harflerle yazı yazsınlar" diye çeşitli araştırmalarda görüş bildirenleri destekleyen bulgu, yani küçük temel harfleri daha başarılı kullananların oranı ise %37,44'dür. Bitişik yazısı başarılı, kabul edilebilir düzeyde başarılı olanlardan oluşan grupla, küçük temel harfler yazısı başarılı olan grup ve okunaksız ve hatalı yazıları olanların oranları birbirine oldukça yakındır. Küçük temel harfleri daha başarılı kullananların oranında diğerlerine göre sadece %6,10'luk bir fark bulunmaktadır.

İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin 5. Sınıf ile 11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örneklerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesine ilişkin bulgular

Bu bölümde öğrencilerin 11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örnekleri ile 5. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örnekleri birbiri ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca elde edilen olumlu ya da olumsuz bulgulara rağmen bu gün gelinen noktada kullandıkları bitişik yazının kabul edilebilirlik açısından bir değerlendirmesi yapılarak, 5. Sınıftaki durumlarının değerlendirme sonuçları ile bu günkü sonuçlarının kıyaslanmasına gidilmiştir.

Tablo 4. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin gündelik yazıda kullandıkları küçük temel harflerle lisede yazdıkları bitişik yazı örneklerinin karşılaştırılması

Örneklem Alınan Yazıların Niteliği	Örneklem Alınan İlkokullardan Lise 11. Sınıflarda İlkokullarına Göre Bulunan Öğrenciler										Toplam	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	f	%	
Bitişik yazısı halen kullandığı küçük temel harflere göre daha okunaklı, işlek ve güzel	3	-	-	4	1	1	3	2	-	14	12,73	
kullandığı küçük temel harfler yazısı bitişik yazısına göre daha okunaklı, işlek ve güzel	5	3	2	7	1	2	7	15	1	43	39,09	
Bitişik yazısı ve kullandığı küçük temel harflerin her ikisi de kullanılabilir ve eşdeğer düzeyde.	-	2	4	11	1	5	1	5	-	29	26,36	
Bitişik yazısı ile kullandığı küçük temel harflerin her ikisi de okunaksız, hatalı ve güzel değil	5	4	1	8	3	1	-	1	1	24	21,82	
Toplam	13	9	7	30	6	9	11	23	2	110	100	

Tablo 4.'den anlaşılacağı üzere, bitişik yazısı halen kullandıkları küçük temel harflere göre daha okunaklı, işlek ve güzel olanların oranı %12,73'dür. Küçük temel harflerle yazdıkları yazının bitişik yazılarına göre daha başarılı olma oranı ise %39,09'dur. Her iki yazısında kullanılabilir eşdeğer düzeyde olma oranı ise %26,36'dır. Lise öğrencilerinin %21,82'sinin her iki alfabe ile de yazıları okunaksız, hatalı ve çirkindir. Bitişik yazıyı daha okunaklı, işlek ve güzel yazanlar gurubuna, her iki alfabe türünü de eşdeğer düzeyde kullanılabilir yazanları da kattığımızda bitişik yazıyı kullanabilir düzeyde olanların oluşturduğu birleşik gurubun oranı %39,09 olmaktadır.

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında amaçlanan okunaklı, işlek, güzel bir el yazısına sahip olabilmek açısından bulgulara baktığımızda; Bitişik yazıyı kişisel üslup kazanmış ya da kabul edilebilir düzeyde yazan iki gurubun toplam oranı %39,09 iken, amaçlanmayan küçük temel harfleri kullananlarla, her iki çeşit yazısı da kabul edilemeyecek düzeyde bozuk ve hatalı olanların oranı ise %60,91 olmaktadır.

Tablo 3. ve Tablo 4'deki öğrenci guruplarının ikisi de lise 11. Sınıf öğrencilerinden oluştuğu halde, bitişik yazıları daha okunaklı, işlek ve güzel olanlar bölümündeki bulguların, Tablo 3.'deki bulgulara göre Tablo 4.'de %6,03'lük bir artış göstermesi, bitişik yazısı ile kullandığı küçük temel harflerin her ikisi de okunaksız, hatalı ve güzel olmayanların da %9,40'lık düşüş göstermesinin sebebi farklı bir nedene dayanmaktadır. Tablo 4.'deki gurubun tamamı Kastamonu merkezindeki ilköğretim okullarından mezun iken, Tablo 3.'deki gurubu oluşturan öğrencilerin %49,47'si ilçe ve köy okullarından mezun olmuştur. Tablo 4.'deki gurubun olumlu yönde %6,03'lük bir artış, olumsuz yönde de %9,40'lık bir düşüş göstermesinin sebebi buna bağlanabilir. Her iki yazısında kullanılabilir eşdeğer düzeyde olma oranı ise, lise 11. Sınıflar genelinde %24,64 diğeri ise %26,36'dır. Küçük temel harflerle yazdıkları yazının bitişik yazılarına göre daha başarılı olma oranı ise lise 11. Sınıflar genelinde %37,44 iken, diğeri %39,09'dur. Bu iki bölümdeki oranlar birbirine oldukça yakındır.

Bu bulgular göstermektedir ki, lise 11. Sınıfları temsil eden 946 öğrenciden elde edilen verilerle, bunların içinde bulunan ve ilkokuldan beri takip edilen 110 öğrenciden elde edilen verilerin birbirine yakın olması, küçük gurubun verilerinin büyük gurubu temsil yeteneği taşıyabildiğinin de göstergesidir.

Tablo 5. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin 5. Sınıf ile 11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örneklerinin karşılaştırılması

Örneklem Alınan Yazıların Niteliği	Örneklem Alınan İlkokullardan Lise 11. Sınıflarda İlkokullarına Göre Bulunan Öğrenciler										Toplam	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	f	%	
11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örnekleri 5. Sınıfta yazdıklarından daha okunaklı, işlek ve güzel	7	6	5	15	3	6	4	10	-	56	50,91	
11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örnekleri 5. Sınıfta yazdıklarıyla aynı düzeyde	1	1	1	7	3	3	2	8	2	28	25,45	
11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örnekleri 5. Sınıfta yazdıklarından daha okunaksız ve hatalı	5	2	1	8	-	-	5	5	-	26	23,64	
Toplam	13	9	7	30	6	9	11	23	2	110	100	

Tablo 5. İncelendiğinde öğrencilerin lisede yazdıkları bitişik yazıların, ilkokulda yazdıkları bitişik yazı örneklerine göre, daha okunaklı, işlek ve güzel çıkanlarının oranı %50,91 olarak görünmektedir. Hem lise hem de ilkokuldaki bitişik

yazılarında bir farklılık olmayanların oranı ise %25,45 çıkmıştır. İlkokula göre lisede daha okunaksız ve hatalı yazanların oranı ise %23,64'tür. Bu da göstermektedir ki; öğrencilerin bitişik yazıyı yaklaşık altı senedir kullanmamalarına rağmen, kendiliğinden olumlu yönde %50,91 oranında bir gelişme söz konusudur.

Tablo 6. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise öğrencilerinin 11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örneklerinin kullanılabilirlik düzeyi açısından değerlendirilmesi

Örneklem Alınan Yazıların Niteliği	Örneklem Alınan İlkokullardan Lise 11. Sınıflarda İlkokullarına Göre Bulunan Öğrenciler										Toplam	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	f	%	
Kişisel üslup kazanmış okunaklı, işlek ve güzel yazanlar	3	-	-	4	1	1	3	2	-	14	12,73	
Kullanılması kabul edilebilir düzeyde okunaklı olanlar	2	2	5	9	1	5	1	5	-	30	27,27	
Okunaksız, hatalı ve çirkin olanlar	8	7	2	17	4	3	7	16	2	66	60	
Toplam	13	9	7	30	6	9	11	23	2	110	100	

Tablo 6.'da lise öğrencilerinin yazdıkları bitişik yazıların ancak %12,73'ü kişisel üslup kazanmış okunaklı, işlek ve güzel, %27,27'si ise kullanılması kabul edilebilir düzeyde okunaklı olanlar olarak görünmektedir. Bitişik yazıyı Kişisel üslup kazanmış okunaklı, işlek ve güzel yazanlar gurubuna, kullanılması kabul edilebilir düzeyde okunaklı olanlar gurubunu da kattığımızda bitişik yazıyı kullanabilir düzeyde olanların oranı %40 olmaktadır. Bitişik yazıları okunaksız, hatalı ve çirkin olanlar ise %60 çıkmıştır. Bunun içinde Tablo 4.'deki bulgulara göre bitişik yazısı ile kullandığı küçük temel harflerin her ikisi de okunaksız, hatalı ve güzel olmayan %21,82'lik bir gurubun olduğu da unutulmamalıdır.

Tablo 5.'le Tablo 6.'nın bulgularını karşılaştırdığımızda ilkokula göre, lisede öğrenim gören öğrencilerin bitişik yazılarına Tablo 5.'de görülen olumlu gelişmenin kendi içinde bir gelişme olarak kaldığı, lise seviyesinde kabul edilebilir bir düzeye ulaşmadığını söylemek mümkündür. Ancak İlköğretim Türkçe Dersi Programındaki gündelik yazı ile ilgili amaca ısrarla devam edilebilse ve 6. Sınıftan itibaren bitişik yazı öğrencilere bırakılmıyorsa idi, bu bulguların olumlu yönde yükseleceği, olumsuz yönde de azalacağı muhtemel bir beklenti olacaktır.

Tablo 7. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise öğrencilerinin 11. Sınıfta yazdıkları bitişik yazı örneklerinin değerlendirilme sonuçlarının karşılaştırılması

Örneklem Alınan Yazıların Niteliği	5. Sınıf Bitişik Yazıları (Bu Veriler 5. Sınıfta Yapılan Çalışmadan Alınmıştır)		11. Sınıf Bitişik Yazıları	
	f	%	f	%
Kişisel üslup kazanmış okunaklı, işlek ve güzel yazanlar	62	15,16	14	12,73
Kullanılması kabul edilebilir düzeyde okunaklı olanlar	200	48,90	30	27,27
Okunaksız, hatalı ve çirkin olanlar	147	35,94	66	60
Toplam	409	100	110	100

Tablo 7.'de ise öğrencilerin 5. Sınıfta alınan bitişik yazı örneklerinin tüm evreni ile bunların içinde lise 11. Sınıfta rastlanan aynı öğrencilerin, 11. Sınıf bitişik yazı örneklerinin değerlendirme sonuçlarının karşılaştırması bulunmaktadır. Bulgulara bu açıdan bakıldığında; ilkokuldaki bitişik yazılarında kişisel üslup kazanmış okunaklı, işlek ve güzel yazanların oranı %15,16 iken, bu oran lisede %12,73'e düşmektedir. Kullanılması kabul edilebilir düzeyde okunaklı olanların oranı ise lisede %48,90 iken, ilkokulda %27,27'ye düşmüştür. Bitişik yazısı okunaksız, hatalı ve çirkin olanların ilkokuldaki oranı %35,94 iken, lisede %60'a çıkmıştır.

Bu bulgular Tablo 6.'daki "ilkokula göre lisede öğrenim gören öğrencilerin bitişik yazılarına olumlu gelişmenin kendi içinde bir gelişme olarak kaldığı, lise seviyesinde kabul edilebilir bir düzeye ulaşmadığını söylemek mümkündür" yorumunu destekleyici niteliktedir. Bulgular, sınıf seviyesi yükseldikçe, önemli oranda olumsuzlukların arttığını göstermektedir.

Örneklem gurubu içindeki 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınmış öğrencilerin, bitişik yazı hakkındaki nitelermeleri ile bunların analizine ilişkin bulgular

Bu bölüm, öğrencilere açık uçlu olarak yöneltilen "Bitişik yazı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna verdikleri cevapların analizinin yapılarak, nitelermelere göre ortaya çıkan bulgulardan oluşmaktadır. Öğrencilerin çeşitli nitelermeleri olumlu, olumsuz ve olumlu veya olumsuz guruba dahil edilemeyecek şekilde üç ana guruba ayrılmış, sonunda da bu üç gurubun karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 8. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin bitişik yazı hakkındaki olumlu nitelemeleri

Öğrencilerin Bitişik Yazı Hakkındaki Olumlu Nitelemeleri	Örneklem Alınan İlkokullardan Lise 11. Sınıflarda İlkokullarına Göre Bulunan Öğrenciler									Toplam	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	f	%
İşlek	1	1	-	5	-	-	4	3	-	14	43,75
Güzel	1	1	-	3	-	1	-	2	-	8	25
Önemli	-	-	-	1	1	-	-	2	-	4	12,5
Zorunlu olmalı	-	-	-	1	-	1	2	-	-	4	12,5
Seviyorum	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	6,25
Toplam	2	2	1	10	1	2	6	8	0	32	%100

Tablo 8.'de liselerden örneklem alınan ve 5. Sınıfta da bitişik yazı örnekleri toplanmış gurup olan 110 öğrenciden %29,09'unun olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Olumlu görüş bildiren öğrencilerin %43,75'i bitişik yazıyı daha hızlı yazabildiklerini belirtmişlerdir. Bitişik yazı daha güzel diyenlerin oranı %25'tir. Bitişik yazı önemli ve zorunlu olmalı diyen her iki görüşün de oranları ise %12,5'tir. Bitişik yazıyı sevdiğini söyleyenlerin oranı %6,25'dir.

Tablo 9. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin bitişik yazı hakkındaki olumlu ya da olumsuz sayılamayacak nitelemeleri

Öğrencilerin Bitişik Yazı Hakkındaki Olumlu ya da Olumsuz Olmayan Nitelemeleri	Örneklem Alınan İlkokullardan Lise 11. Sınıflarda İlkokullarına Göre Bulunan Öğrenciler									Toplam	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	f	%
İlkokuldan sonra kullanılmıyor	2	1	1	5	2	1	1	4	-	17	89,47
Yazılı basılı materyallerde kullanılmıyor	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	10,53
Toplam	4	1	1	5	2	1	1	4	0	19	%100

Tablo 9.'da öğrencilerin, bitişik yazı ile ilgili olmayıp, dış etkenlere dayalı görüşlerini içeren nitelemeleri ele alınmış bu oran 110 öğrencide %17,27 olarak çıkmıştır. Bu öğrencilerin %89,47'si bitişik yazının ilkokuldan sonra kullanılmadığını belirtirken, %10,53'ü bitişik yazının ders kitapları ve basılı materyallerde kullanılmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 10. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin bitişik yazı hakkındaki olumsuz nitelemeleri

Öğrencilerin Bitişik Yazı Hakkındaki Olumsuz Nitelemeleri	Örneklem Alınan İlkokullardan Lise 11. Sınıflarda İlkokullarına Göre Bulunan Öğrenciler									Toplam	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	f	%
Yazması zor	2	4	3	10	2	3	3	5	1	33	55,93
Okunması zor	1	-	1	1	-	-	-	2	-	5	8,47
Yavaş yazılıyor	2	-	-	-	-	2	1	4	1	10	16,95
Zorunlu olmamalı	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	5,1
Sevmiyorum	-	1	1	-	1	1	-	-	-	4	6,78
Çirkin	2	1	-	1	-	-	-	-	-	4	6,78
Toplam	7	6	5	15	3	6	4	11	2	59	%100

Tablo 10.'da liselerden örneklem alınan ve 5. Sınıfta da bitişik yazı örnekleri toplanmış guruptan olan 110 öğrenciden %53,63'ünün olumsuz görüş bildirdiği görülmektedir. Bunlardan %55,93'ü bitişik yazı yazmanın zor olduğu, %8,47'si ise okunmasının zor olduğu görüşündedirler. Öğrencilerin %16,95'i işlek olmadığını yavaş yazıldığını belirtmektedir. Öğrencilerden %5,1'lik bir kısım zorunlu olmamalı derken, bitişik yazıyı sevmiyorum ya da çirkin diyen her iki gurubunda oranı 6;78 çıkmaktadır.

Tablo 11. İlkokul 5. Sınıfta bitişik yazı örnekleri alınan lise 11. Sınıf öğrencilerinin bitişik yazı hakkındaki olumlu - olumsuz nitelendirmelerinin karşılaştırılması

Örneklem Alınan İlkokullardan Lise 11. Sınıflarda İlkokullarına Göre Bulunan Öğrenciler						Toplam	
Olumlu Nitelendirmeleri		Olumlu-Olumsuz Olmayan Nitelendirmeleri		Olumsuz Nitelendirmeleri		f	%
f	%	f	%	f	%		
32	29,10	19	17,27	59	53,63	110	% 100

Tablo 11.'de liselerden örneklem alınan ve 5. Sınıfta da bitişik yazı örnekleri toplanmış öğrencilerden olumlu, olumsuz ve bitişik yazı ile ilgili olmayıp dış etkenlere dayalı görüşleri içeren nitelendirmelerde bulunan öğrencilerin oranları karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin %53,63'ünün olumsuz görüş bildirdiği görülmektedir. Olumlu ya da olumsuz kabul edilemeyecek nitelendirmelerde bulunan öğrenci oranı %17,27'dir. Olumlu görüş bildiren öğrenciler ise %29,10 oranındadır.

Bu olumlu görüş bildirenlere olumlu ya da olumsuz kabul edilemeyecek nitelendirmelerde bulunan öğrenci oranını da ilave ettiğimizde bitişik yazıya olumlu yaklaşanların oranının %46,37'ye çıktığı görülmektedir. Bitişik yazıya olumlu yaklaşanlarla olumsuz yaklaşanlar arasındaki farklılık %7,26 kadardır.

Tablo 7.'de bitişik yazısı okunaksız, hatalı ve çirkin olanlar lisede %60 çıkmıştı. Tablo 11.'de görüldüğü üzere aynı öğrenci gurubundan bitişik yazı hakkında olumsuz görüş bildirenlerin oranı ise %53,63'e düşmektedir. Öğrencilerin %6,37'lik bir bölümünün bitişik yazıları okunaksız ve hatalı olsa da, bitişik yazı ile ilgili olumlu görüşe sahip olması ilgi çekici bir bulgudur.

4. Sonuçlar

İlkokuma-Yazma Öğretimine doğrudan bitişik yazı ile başlanan 2005-2006 Öğretim Yılı'nın başından 2016-2017 Öğretim Yılı'nın sonuna kadar devam eden süreçte, yazı eğitiminin amacına ulaşmadığı kabul görerek uygulamadan vazgeçilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 02.04.2017 tarihinde yapılan açıklamada, "yazı öğretimine dik temel harflerle başlanacak, üçüncü sınıftan itibaren de el yazısı öğretilecek" denilmesine karşılık, 2017-2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında, öğretim yılı başından itibaren doğrudan bitişik yazı öğretimi yerine, "dik temel harf yahut birleşik eğik harflerle" gerçekleştirilmesine karar verildiği ifade edilmektedir. Bu iki yazı çeşidinden hangisinin kullanılacağı ise okul zümre öğretmenler kurulu kararına bırakılmıştır. Programı hazırlayan ilgili kurumların, öğrencilerin hayat boyu kullanacakları gündelik yazılarının hangi yazı çeşidi ile olması gerektiğine karar veremediği, "okulların temel harfler veya bitişik yazıdan hangisine karar verirlerse, öğrencilerde o yazıyı kullansınlar" anlayışında olduğu görülmektedir. Öğretim Programında bu konuda bir açıklama bulunmamaktadır. İlkokuma-Yazma Öğretiminde tek yetkili ve sorumlu olan Milli Eğitim Bakanlığı ilgili birimlerinin hazırladığı son dört program karşılaştırıldığında, hedeflerdeki yanlışlar, biribiri ile çelişen görüşler, bir yazı çeşidinin belirlenmesindeki tereddütler, karşımıza çıkan biçim, terim ve kavram yanlışlıkları başarısızlık olarak gelen bu sonucu beraberinde getiren faktörlerden birisidir.

Bitişik yazı eğitimi başarısızlığındaki paydaşlardan olan velilerin, bireysel olarak ve yetersiz bilgiye dayalı karşı çıkışlarını ayrı tuttuğumuzda, öğretmen yetiştiren kurumların program ve alan eğitimindeki uzman yetersizliğinin, sınıf öğretmenleri ile diğer branş öğretmenleri adaylarının bu konuda yeterli eğitim alamamalarının, bakanlığın ilgili birimlerinin alana hakimiyetsizliğinin, öğretmenlerin bilgi ve beceri eksikliğinin başarıya olumsuz etki yaptığı görülmektedir. Bitişik yazı eğitimi alan öğrenciler; Planlamanın yürütülmesi, kullanılacak yöntem ve tekniklerin seçimi, sürecin nasıl yürüyeceği, kullanılacak araçların neler olacağı konusunda edilgen durumdadırlar. Sürecin sonunda ürünün ortaya konmasında etken duruma geçmektedirler. Bu nedenle ortaya çıkan üründeki olası hata ve bozuklukların öğrencilere maledilmesi doğru bir yaklaşım tarzı olmayacaktır. Okula başlama yaşının geçmişe nazaran 5,5 yaş gibi iyice aşağıya çekildiği dönemlerinde bitişik yazı gibi fiziksel gelişimle yakından alakalı bir eğitim almaya başlamaları daha işin başlangıcında onların hanelerine yazılan eksi bir puandır. Buradaki fiziksel yetersizlik sadece ana yaşından kaynaklanmamaktadır. Toplumun sosyo-ekonomik-kültürel durumunun çocuğun fiziksel gelişimine bir şekilde etki edeceği de dikkate alınmalıdır.

2017-2018 Öğretim yılı başından itibaren yazı çeşidinde değişikliğe gidilmesinin gerekçesi olarak, daha çok öğrencilerin bitişik yazıyı istenilen düzeyde yazamadıkları şeklinde belirtilmiştir. Bitişik yazı yerine tercih edilen temel harfleri informal yoldan öğrenen öğrencilerin bu iki yazısı karşılaştırıldığında, ilkokula göre ortaokul ve lisedeki fiziksel gelişmişlikleri, bitişik yazıyı altı senedir kullanmıyor olmaları gibi etkenleri de gözönünde bulundurduğumuzda, kullanacakları yazı çeşitlerinden birisine yönelmesini gerektirecek oranda bir farklılık olmadığı görülmektedir. Şu da unutulmamalıdır ki; öğrenciler hangi yazı çeşidini kullanırsa kullansınlar %20 ile %30 aralığında bir öğrenci gurubunun yazıları okunaksız, hatalı ve çirkindir (Tablo 3-4).

Planlanan bitişik yazı eğitimi, ortaokuldan itibaren takipsizlik ve engellemelerle ortadan kalkmasına rağmen, öğrencilerin bitişik yazılarında olumlu yönde bir ilerleme görülmektedir (Tablo 5). Ancak bu ilerleme yeterli görülebilecek kadar olumluluk gösteren düzeyde değildir (Tablo 5-6-7).

Tüm bu olumsuzluklara rağmen öğrencilerden bitişik yazı eğitimine olumlu yaklaşanlarla, olumlu olumsuz sayılamayacak nitelemelerde bulunanların toplam oranı, olumsuz görüş bildirenlerle neredeyse eşit düzeydedir. (Tablo 8-9-10-11). Lise düzeyinde bitişik yazıları okunaksız, hatalı ve çirkin olanların oranına göre (%60), aynı öğrenci gurubundan bitişik yazı hakkında olumsuz nitelemede bulunanların oranının %6,37'lik farkla düşüş göstermesi (%53,63) olumlu anlamda ilginç bir sonuçtur. Yazıları okunaksız, hatalı, çirkin olsa bile, bitişik yazı ile ilgili olumlu nitelemelerde bulunan öğrenciler bulunmaktadır.

Öğrencilerin bitişik yazı eğitimi ile ilgili daha çok serzenişleri bitişik yazının kendilerine göre yazılmasında zorlandıkları, ağır yazılması nedeniyle ortaokul ve lisede öğretmenlerinin yazdırdıklarına yetişemedikleri, öğretmenlerin çocukların yazdıkları bitişik yazıyı okuyamadıklarından şikayet etmeleri (Çoşkun, ve Çoşkun, 2014: s. 214), kendilerinden başka toplumun hiç bir kesiminde bu yazının kullanılmıyor olması ile yazılı ve basılı materyallerin de bitişik yazı ile olmadığı yönündedir. Bu serzenişlerin tamamı öğrencilerin kendilerinden kaynaklanmayan sebeplere dayanmaktadır. Bitişik yazı eğitimindeki başarısızlık sorgulanırken, öğrenciler başarının olumsuz yönde çıkmasına en az etki eden grup olarak görülmektedir. Diğer bileşenlerin öncelikle kendi özeleştirilerini yapmaları daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

5. Öneriler

Araştırmada elde edilen verilerin analizinden yola çıkılarak aşağıda sıralanan önerileri sunmak mümkündür;

- Milli Eğitim Bakanlığı yazı alanındaki uzman uygulayıcılarla, yazı sanatçılarından oluşan bir guruba kendi estetik anlayışımıza uygun hem temel harfler alfabeti hem de bitişik yazı örneklerini hazırlattırmalı, programlarda verilecek örneklerde devamlılık sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin okula başlamadaki yaşları itibarıyla fiziksel gelişimleri de gözönüne alındığında, bitişik yazının daha çok fiziksel koordinasyon gerektirmesi nedeniyle ilkökuma-Yazma Öğretiminde temel harflerle yazı eğitimine başlama kararı doğru bir yaklaşımdır. Ancak Türkçe Dersi Öğretim Programında nihai hedefin ne olduğu belirsizdir. Öğrencilerin hayat boyu gündelik yazılarında kullanacakları yazı çeşidi olarak daha okunaklı, işlek ve güzel olan bitişik yazı belirlenmeli, eğitim öğretimin tüm kademelerinde vurgu ve takibi yapılmalıdır.
- Ses temelli ilkökuma yazma yöntemi bitişik yazı ile ilkökuma yazmaya başlamada mutlak kullanılması gereken bir yöntemdir. Temel harflerle başladığında cümle yöntemi de kullanılabilir. Alanda görevli sınıf öğretmenlerinin tamamı yazı eğitimini cümle yöntemiyle öğrenmiş ve mesleklerinde de son oniki yıl hariç cümle yöntemiyle okuma yazmayı öğretmişlerdir. Eğitsel açıdan iki yöntemin birbirine üstünlükleri bulunmamaktadır. Bu nedenle alışkın oldukları cümle yöntemine geçilmesi daha uygun olacaktır.
- Sınıf öğretmenlerine haziran ve eylül aylarındaki seminer dönemlerinde, alanın uzmanlarınca yazı eğitimi konusunda bilgilendirilmeler planlanmalı ve takibi yapılmalıdır. Diğer branş öğretmenlerine ve özellikle orta öğretimdeki Türkçe dersi öğretmenlerine de bu bilgilendirmelerin ulaştırılması sağlanmalıdır.
- Kılavuz kaynaklar ve hizmet içi eğitim seminerleri ile öğretmenlerin bir an önce okuma yazmaya geçme yarışından vazgeçmeleri sağlanmalıdır. Çünkü yazı araç gereçlerini tanıma ve doğru kullanma, oturma, defter ve kalem tutma 1. sınıfta öğretildiği biçimiyle öğrencilerin hayat boyu kullanacakları temel davranışlardır.
- Öğrencilerin yabancı dil derslerinde kullandıkları "X, Q, W" harflerinin yazımına ait programlarda bir açıklama bulunmamaktadır. Bu harflerin özellikle bitişik yazıdaki öğretimi, duruma özel açıklamalarla ve alfabeden ayrı olarak öğretilmesi gerekir.
- Yazı eğitimi konusunda MEB ile YÖK işbirliği yaparak, öğretmen yetiştiren kurumların sürece aktif olarak katılmasının tedbirleri alınmalıdır.
- Bitişik yazı yavaş öğretilmeli, hatalar mutlaka zamanında düzeltilmelidir. Hızlı yazma ya da ödev yoğunluğu çocukların yazılarını çirkinleştirmektedir (Nas, 1999: s. 62).
- İlkokul 1. Sınıflarda yazı yazmaya yönelik ev ödevleri kaldırılarak ve takibi yapılarak, daha birinci sınıftaki öğrencilerin okuma ve yazmadan nefret etmesinin önüne geçilmelidir.
- Dilbilim uzmanlarına yazı eğitimi terminolojisi hazırlattırılarak tüm okullarda yaygın kullanımı sağlanmalıdır.

6. Kaynakça

- Akkaya, A.ve Kara. Ö.T. (2012). 6. Sınıf Öğrencilerinin bitişik eğik yazıda yaşadıkları sorunların nedenleri üzerine görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14(2),313-336.
- Akman, E. H. (1927). *Usul-i Tedris*, Sivas Vilayet Matbaası, Sivas.

- Artut, K. Demir, H. (2004) *Güzel Yazı Teknikleri ve Öğretimi*, Anı Yayıncılık, Ankara,
- Arslan, A. (2006). "Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Uygulanması", *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, S.4, ss.25-31.
- Çoşkun, E. ve Çoşkun, H. (2014). İlkokul ve Ortaokullardaki Bitişik Eşik Yazı Uygulamalarına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11(26), 209-223
- Çelenk, S. (2002). İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. *İlköğretim Online*, 1(2) 40-47. <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Duran, E. Bitir, T. (2015). Lise Öğrencilerinin Bitişik Eşik Yazıyı Kullanım Durumları, *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science* Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3047> Number: 38 , p. 49-59
- Dursunoğlu, H. (2003). Cumhuriyet Döneminde İlköğretime Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:160.
- MEB. (2005). *İlköğretim Türkçe Öğretim Programı Ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, Ankara.
- MEB. (2017). Dik Temel Harflerle Eğitim-Öğretimin Detayları Belli Oldu. *Erişim Tarihi: 2 Nisan 2017*. <http://meb.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*, Ankara.
- Nas, R. (1999). *Metinlerle İlkokuma Yazma Öğretimi*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa.
- Palavan, Ö. Gemalmaz, N. (2017). Eşik El Yazısıyla Okuma Yazma Öğrenen Öğrencilerin, Eşik El Yazısına İlişkin Durumları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5 (4), 589-607.
- Sıcak, A. Arslan, A. Ayan, C. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Bitişik Eşik Yazıya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 11/3 Winter 2016, p. 2009-2024 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>, ANKARA
- Şahin, A. (2012). Bitişik Eşik Yazı Öğretiminde Karşılaşılan Problemler. *Eğitim ve Bilim* 2012, 37 (165), 168-179.
- Şahin, S. (2013). *Education Supervisors' Views on the New Curriculum and Its Implementation in Primary Schools*, Eurasian Journal of Educational Research, Issue 53, 1-20
- TTKB. (2005). *Türkçe Öğretim Programı ve Klavuzu, (1-5. Sınıflar)*, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi Ankara.
- Tebliğler Dergisi, (1997). İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı, *Tebliğler Dergisi*, 60 (2482), 658-755. Ankara.
- Turan, M., Özercan, M. ve Şahin, Ç. (2008). "Sınıf Öğretmenlerinin Yazı Türlerine İlişkin Görüşleri", VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Nobel Yayınları, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Uysal, S. (2013). İlkokuma Yazma Öğretimine Doğrudan Bitişik Yazı İle Başlayan İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Bitişik Yazı Örneklerindeki Genel Hatalar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (1), 31-56.
- Uysal, S. (2008). İlköğretim Yazı Dersi Programının Tarihsel Değişim Süreci İçerisinde Bitişik Yazı Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (1), 303-314.
- Yıldız, M. Ataş, M. Yekeler A. D. ve Aktaş, N. (2016). Dik Temel Yazıyı Nasıl Öğrendiler? Nasıl Yazıyorlar?, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 11/3, p. 2461-2480